

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Kampen om platsen

Wassholm, Johanna

Published in:
Åbo Underrättelser

Published: 02/06/2020

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Wassholm, J. (2020). Kampen om platsen. *Åbo Underrättelser*, (2.6.2020). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201147889>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kampen om platsen

Vid Auras strand pågår en revirkamp. Detta avslöjade i mitten av maj ett stort uppslaget reportage i *Turun Sanomat* (16.5) som redogjorde för en konflikt mellan en stationär glasskioskägare och en mobil kaffeförsäljare som blossat upp under våren. Den förstnämnda anklagar den senare för att parkera sitt mobila mopedkafé för nära glasskiosken som går miste om potentiella kunder.

Artikeln var som en samtida avspegling av den tematik som jag och mina kolleger som bäst arbetar med. Den bok som håller på att ta form handlar om hur olika grupper av försäljare utnyttjade platsen och utmanade reglering i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Den berör också de konflikter som spänningen mellan rörliga utifrån kommande och stationära lokala företagare tidvis gav upphov till.

Spänningarna aktualiserades inte minst i marknadstider när försäljare och kunder från när och fjärran strömmade till städerna. Den mångfald som då präglade Åbo salutorg avspeglas i följande citat ur *Åbo Underrättelser* 1905:

”I brokigt virrvarr sågos här tatarer, judar, ryssar, handtvärkare från eget land, försäljerskor af väfnader, frukt- och grönsaksmånglare m.m. Påfallande stort var antalet kringvandrande försäljare af allehanda bjäfs och småkram och de tycktes göra rätt goda affärer.”

I berättelser om småhandel intar kringvandrande försäljare en synlig roll. De skildras ofta som bullriga och som påstridiga då det gällde att komma över de bästa försäljningsplatserna. Kampen pågick redan inför marknaden då marknadsstånden skulle fördelas, och i denna framställs ryssar, judar och tatarer ofta som särskilt ”bråkiga”.

I skildringar av Åbo-marknaderna kring sekelskiftet 1900 har att ryska, judiska och tatariska försäljare lagt beslag på en stor del av salutorget. De anklagas också för att utmana gränserna genom att vägra hålla sig till den plats på torget som de hade betalat för. I stället sägs de vandra ut bland marknadspubliken, sälja på gatorna, ta sig in i privata hem eller handla utanför stadsgränsen, på väg till eller från marknaden.

Kaffeförsäljaren i TS-artikeln är förvisso inte bråkig men konflikten har stora likheter med den allmängiltiga spänning som finns inbyggd i relationen mellan rörliga och stationära försäljare. Den

rörliga handeln är flexibel och liksom de ambulerande småhandlarna i början av 1900-talet hittas mopedkaféet vanligtvis där människor samlas. I normala tider innebär detta något av de publikevenemang som avlöser varandra runtom i Åbo, men just nu är tiden inte normal. När alla evenemang är inhiherade, en situation som på förhand var svår att föreställa sig, kvarstår åstranden, det enda rummet i staden där potentiella kunder i större mängd rört sig den här våren.

En annan slående parallell är den förvirring som då som nu råder kring regleringen av handeln. I slutet av 1800-talet försökte stadsmyndigheterna stärka kontrollen över handeln i stadsrummet genom att införa stränga regler för vem som fick handla, på vilka platser, på vilka tider och med vilka varor. Trots detta, eller kanske delvis även på grund av detta, uppstod förvecklingar kring vilka regler som gällde.

Ytterligare en omständighet som då som nu skapade konflikt var avgifter. Kioskförsäljaren vid Aura framhåller att hon har betalat en stor summa pengar för en bra försäljningsplats, medan den mobila försäljaren vars handel är mera småskalig har ett tillstånd genom utgår från näringsanmälan. Just avlagda avgifter användes som ett argument också i slutet av 1800-talet. Etablerade köpmän som betalat för sin rätt att idka handel framhöll det enligt dem orättvisa i den konkurrens som uppstod då rörliga handelsmän, som inte betalat motsvarande avgifter, tog sig in på deras revir.

I sådana konflikter hamnade och hamnar myndigheterna i en besvärlig mellanposition. Den som har betalt mera, i det nu aktuella fallet glassförsäljaren, kräver att staden tar sitt ansvar och garanterar ett rättvist bemötande. Kaffeförsäljaren i sin tur riktar kritik mot staden för vacklande och oklara instruktioner som förändras från vecka till vecka.

Kampen mellan företagen på åstranden påminner om den kamp om platsen som präglar handeln och som tenderar att skärpas i tider av kris. För konsumenten däremot har kampen föga betydelse. Under de månader restaurangernas dörrar har hållits stängda har kaffevagnar, glasskiosker och andra försäljningsställen längs åstranden erbjudit flanörer efterlängtade tjänster och fungerat som en välkommen påminnelse om den normalitet som vi förhoppningsvis så småningom kan återgå till.